

U zadnje se vrijeme malo govori o slobodnoj trgovini i principima slobodne trgovine koje propisuje WTO. Stanje krize očito je takvog razmjera da nikom ne pada na pamet da se poziva na pravila slobodne trgovine. Soros, veliki financijski znalac, najavljuje zalaz financijskog liberalizma što znači i svakog drugog liberalizma na temeljima slobodnog protoka: rada, kapitala i roba. Znanje je oduvijek bilo globalno i ono će, usprkos ograničenjima, ostati globalno jasno u funkciji kapital odnosa jer „napuštanje” globalizacije ne znači rat protiv multinacionalnih korporacija već borbu za njihov dolazak. U tome će naglašenu ulogu imati nerazvijene zemlje, koje će tako, u još većoj mjeri, ovisiti o kapital odnosu što znači da će eventualni razvoj tih zemalja biti neuravnotežen i ekontroliran. Kao što je to svojevremeno napisao Karl Marx oplodnja kapitala bit će smisao ljudske aktivnosti. Marx je rekao: „akumulirajte, akumulirajte u tom je sav Mojsije i proroci”. Tmurna je perspektiva zemalja u razvoju da tmurniju nije moguće zamisliti.

Iz iznesenog slijedi da nema govora o protekcionizmu/intervencionizmu o kakvom smo do sada govorili. Vjerojatnije je da će protekcionizam pojedinih zemalja značiti više „suradnje” na relaciji multinacionalne korporacije i države. Do sada su Njemačka i Japan bile po tome poznate. Isto su činile i Sjedinjene Države ali je to bilo zamotano velom tajne. Sutra će sve zemlje preuzeti model „suradnje”. To se neće dogoditi to se već događa. Tako finska Nokija je jasno uputila zahtjev finskoj vladi da donese mjere koje će biti u funkciji razvoja Nokije. Jasno je da nacionalne vlade nemaju drugih rješenja nego se povinuti zahtjevima multinacionalnih korporacija.

Priča je, po mome mišljenju, u osnovi gotova i multinacionalne korporacije su, za sada, dobile bitke, protiv nacionalnih država tako da su ih podredile svojim interesima.

WTO je, uz MMF i WB, uvijek bio uz kapital odnos pa se ove nadnacionalne institucije mogu odrediti kao katalizatori koji su ubrzali proces centralizacije i koncentracije kapitala.

Nerazvijene zemlje su u WTO-u bile podređene razvijenim zemljama. Njihova „otvorenost” umjesto postupne liberalizacije određene razvojem nacionalnih gospodarstava, koja je bila nametnuta, nije im donijela ništa dobrog. Pokušaji da se ispravi nepravda prema nerazvijenim zemljama je završena priča i svaka će se zemlja okrenuti sebi kako bi rješavala svoje unutarnje probleme.

I opet će se priča vratiti na šezdesete godine prošlog stoljeća kada su razvijeni radili sa razvijenima a nerazvijeni dobijali tek po koju mrvicu koja je ostala izvan interesa razvijenih zemalja. Kako je to lijepo i uvjerljivo opisao Jean Jacques Servan Schreiber u svojoj knjizi: Američki izazov. Ovoj priči valja svakako pridodati zemlje kao što su: Kina, Indija, Rusija, Južna Koreja (možda jednog dana ujedinjena sa Sjevernom Korejom) i Brazil.

Ima li se u vidu da su nerazvijene zemlje istovremeno ovisne o vjerovnicima, zbog velikog inozemnog duga, postavlja se pitanje kako će se stvari za nerazvijene zemlje u budućnosti odvijati.

Cijela priča koju sam upravo fragmentarno ispričao navodi na niz zaključaka od kojih ću izdvojiti potrebu da Europska unija preispita svoju trgovinsku politiku, s jedne strane, i, s druge strane, politiku financiranja od domaćinstava, preko tvrtki do države na svome području. Iz iznesenog, nadalje, slijedi da će manje razvijene zemlje u Europskoj uniji prolaziti lošije nego što su prolazile u prošlosti. Osim toga manje razvijene članice mogle bi postati dodatno ograničenje u utakmici na globalnom planu. Više, za mene, nije nezamislivo da će Europska unija uvesti pravilo po kojem zemlja kandidat za punopravno članstvo mora doseći razinu razvijenosti od najmanje 75% prosjeka. U tom slučaju Hrvatska će još zadugo biti pred vratima Europske unije. Ako je tome tako Vlada bi morala ozbiljno preispitati dosadašnje mjere i protekcionistički pristupiti rješenju ove krize i na temeljima protekcionizma definirati budući razvoj.

Možda su prisutni problemi sa susjednom Slovenijom samo uvod u cijelu priču. Nadam se da griješim.